

SILVIA FEDERICI, CALİBAN VE CADİ: KADINLAR BEDEN VE İLKSEL BİRİKİM

(İstanbul, Otonom Yayıncılık, 2014)

FATMA İLKNUR AĞÜL

Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-2280-3897

Makale Türü/Article Types

Kitap Değerlendirmesi/Book Review

Geliş Tarihi/Received

21 Mayıs 2021 / 21 May 2021

Kabul Tarihi/Accepted

20 Haziran 2021 / 20 June 2021

Yayın Tarihi/Published

30 Haziran 2021 / 30 June 2021

Suçlu Kim? Kapitalizmin Kölesi İnsanlar mı?, Cadılar mı?

“İnançsız, korkusuz, uyumsuz, kusurlu bir yaratık,” (17.yy Fransa’da kadınlar için kullanılan bir deyiş).

İtalyan bir feminist, eylemci ve bilim insanı olan Silvia Federici’nin (2014) *Caliban ve Cadı* isimli eseri önce bir insan sonra da bir kadın olarak tarafımca kadınlık tarihi açısından üzerinde düşünmeye değerdir. Analitik biçimde bir tarihe ışık tutması kitabın alanındaki önemini ve gücünü kanıtlamaktadır. 16. ve 17. yy Avrupa’sında dünya üzerinde kurulmaya çalışılan yeni düzen olan kapitalizm uğruna bedenleri üzerinden kadınlara çeşitli bahanelerle yapılan saldırıları gözler önüne sunması, tarihin karanlık sayfalarının aydınlanmasını sağlaması ve günümüzün kapitalist dünyasını daha iyi anlayabilmemize yardımcı olması bakımından *Caliban ve Cadı* isimli eser çok önem arz etmektedir. Cadı avlarının üzerinden yaklaşık olarak beş yüz yıl geçmiş olmasına rağmen günümüzde de geçmiştekilere benzer saldırıların ve sindirme politikalarının çok çeşitli yöntemlerle kadınlar ve bedenleri üzerinden halen devam etmesi şimdi hiç de şaşırtıcı gelmemektedir. Kitap, çeşitli yöntemlerle kadın bedenini kontrol etme girişimlerinin pek çok cepheye yayıldığını bugün de karşılaştığımız örneklerle gözler önüne sermektedir. Kitap kapitalizme geçiş sürecinde “kadın bedeni ve yaşamı” üzerinden “emek gücü ve mülkiyet hakkı” konusunda kadını ele alınmaktadır. Cadı avlarının belli bir sınıf ve cinsel kimliğe karşı gerçekleştirildiğini gösteren en önemli kanıt, cadı olarak suçlananların büyük bir kısmının toplumun içindeki yoksul köylü kadınlar olması, suçlayanların da nüfuz sahibi, toplumda söz geçiren büyük toprak sahibi zengin erkekler olmasıdır (Yaşlı, 2012).

Federici, *Caliban ve Cadı* da feodalizmden kapitalizme geçiş sırasında kitabın da temeli olan “İlksel Birikim” sürecini Marx’tan daha farklı olarak açıklamaktadır. Karl Marx (2013), ilksel birikimi kendi zamanının şatlarına uygun olarak ve dönemin devrimci koşullarında ücretli erkek proleteryanın meta üretimi açısından inceler ve kapitalizmin ilk aşamalarında yaşanan şiddetin zamanla yaşanacak gelişme ile yeni yasalarla da kontrol altına alınacağını söyler (Marx, 2013:543-731). Marx’ın ifade ettiği gibi, “Sermaye dünyaya tepeden turnağa her yerinden kan ve pislik damlayarak gelmiştir...”(1909, 1. Cilt:834’dan aktaran Federici, 2014:95), “İnsanlığın defterine kanla ve ateşle yazılmıştır” (Federici, 2014:23), arkasından yarattığı acı ve travmalara hiç bakmadan aldırış bile etmeden. Federici ise kitabında kapitalist ilişkilerin tarihinin tekrar düşünülmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Kadınların toplum içindeki konumlarının ve emek gücünün yeniden üretiminde gösterdikleri dönüşüm ve değişimleri açığa çıkaran farklı bir perspektiften konuyu ele almıştır. Aynı zamanda da işçi sınıfının kendi içindeki farklılık ve ayrımlarının ırk, yaş ve cinsiyet üzerinden kurulan hiyerarşiler ile nasıl evrimleştiğini ve şekillendiğini göstermektedir. Kapitalizmi besleyen damarlar bu sosyo-ekonomik düzeni ırkçılık ve cinsiyetçilik olarak politikleştirmektedir. Federici ayrıca Foucault’nun (2005) iktidar teorisini de yeniden üretim sürecini görmezden geldiği, bedenin tabi kılındığı disipline edici iktidar

tekniklerini göz ardı ettiği için eleştirerek ele almaktadır. Foucault'nun beden teorisinde iktidarın nasıl kullanıldığıyla ilgilenmesini, iktidarın kaynağını sorgulamamasını da eleştirirken; cadı avı ve demonoloji söylemini dışarıda bırakmasının doğurduğu sonuçları da ortaya koymaktadır (Federici, 2014:28-30). Kadının nasıl değersizleştirildiği ve bir meta olarak dönüştüğünü aşağıdaki örnekle şöyle vurgulamaktadır:

Adamın gözünde o kadın, hisleri ve tercihleri pek de önem taşımayan, parçalanmış bir maldan ibaretti: Kafası ve kalbi sırtından ve ellerinden ayrılmış, rahminden ve vajinasından kopartılmıştı. Beli, kasları tarlada çalışmaya zorlanmış, elleri beyaz adamı beslemeye, ona bakmaya mecbur... vajinası adamın cinsel zevklerini tatmin etmeye yarar ve doğruca rahme açılır, adamın sermaye yatırımını yaptığı yere. Seks bir sermaye yatırımdır, bunun meyvesi olan çocuk ise birikmiş artı değer... (Barbara Omolade, Heart of Darkness, 1983'den aktaran, Federici, 2014:91).

Kadın bedenine karşı yürütülen savaşlar ile kapitalizme geçişin başladığı tarihlerin aynı olması incelenmesi gereken bir durumdur. Geçmişten günümüze devletler yeniden üretimin kontrolünü ellerinde tuttukları için doğacak çocukların ne zaman, hangi sayıda, nerede ve nasıl doğacaklarına hep müdahale etmişlerdir. Ülkemizde de devlet yöneticilerinin zaman zaman bu yöndeki söylemleri ile konuya örnek oluşturduklarını görmekteyiz: "3 çocuk yapın. Bu 3 çocuğu da vatana hibe edin" (Sakarya Medya TV, 2013). Bir diğer örnek olarak da Çin'de 1980'lerin başından itibaren uygulanan, Çin hükümetinin tek çocuk sahibi olma politikasıdır (Ekrem, 2021). Kadın ve erkek bedeni açısından doğum kontrolünün hükümet politikasıyla ve kanunlarla düzenlenmesi yeniden üretimin kontrolünün de önemli bir aracıdır. İsmi ne olursa olsun ister cadı avı ister başka bir şey yapılmak istenen hep aynı yöntem üzerinden kadın bedenini kuşatarak yeniden üretimin kontrol altında tutulmasıdır. Cadı avları olarak kadınlara uygulanan işkence ve zulümlerin hangi koşulların sonucu olarak gerçekleştiğinin nedenleri incelenmemiş hep göz ardı edilmiştir. Kadınların proleterleşmesi ve yeniden üretim sürecinin kapitalizme geçişi ortaçağda proletaryanın feodalizmin her türlü biçimine karşı açmış oldukları mücadele ile başlamaktadır. Federici'ye göre, "Kapitalizm feodalizm karşısı mücadeleden doğan olanakları yok eden bir karşı devrimdir" (Federici, 2014:36). Proletaryanın emeğinin karşılığını ücret olması kadın proleterlere karşı bir antagonizma yaratarak, cinsellik ve kadın bedeni üzerine tahakküm kurulması gereken yeni bir dönemim başlamasına neden olmuştur.

"*Topraktan Mülksüzleştirme*" yani toprakta özel mülkiyetin başlaması ile birlikte kırsalda yaşayan halk yoksullaşmaya başlamıştır. Toprağa erişimin ortadan kalkmasıyla serfler tarafından önceleri özgürlük aracı olarak görülen ücret artık köleleşmenin bir aracına dönüşmeye başlamıştır. Her türlü toprağın özelleştirilmesi anlamına gelen "*Çitlemeler*" başlayınca, ücret karşılığı çalışmayı reddeden yoksul köylüler her türlü tehlikeyi göze alarak kararlı bir mücadeleye girişmişlerdir. Çitlemelere karşı ilk mücadele 15.yy'da İngiltere'de çitlerle çevrilen topraklardaki çitlerin yıkılmasıyla başlamış ve sınıf çatışmasının da sembolü haline gelmiştir. Kırsalda başlayan bu yoksullaşma sürecinden en çok etkilenen kadınlar olduğu için en büyük tepkiyi de kadınlar vermişlerdir. Örneğin, 1607 yılında otuz yedi kadın Yorkshire'de köyün ortak alanında çalışan maden işçilerine toplanarak saldırmışlardır. 1608 yılında kırk kadın Waddingham'da çitlerle çevrili bir alanın çitlerini yıkmak üzere toplanmışlar, 1609 yılında da on beş kadın Dunchurch'deki çitleri yıkmak ve hendekleri kapatmak üzere toplanmışlardır. Bu örnekler kadınların yaşam alanlarına dışarıdan bir müdahale olduğunda ve tehlike hissettiklerinde ellerine geçirecekleri kazma küreklerle bu çitleri yıkmak topraklarını korumak için mücadele etmekten kaçınmayacaklarını göstermektedir. Günümüzde de bu durumun böyle olduğu görülmektedir. Kapitalizmin yaşam alanlarımızı tahrip etmesine karşı yapılan bu mücadelelerin örneklerinin yüzyıllar geçmiş olmasına rağmen halen yaşanıyor olması durumu resmeden bir tablo örneği oluşturmaktadır. Örneğin 2011 yılında Erzurum'un Tortum İlçesi'ne bağlı Bağbaşı Beldesi'nde bulunan Ödük Vadisi'nde yaptırılacak olan HES'lere karşı düzenlenen eylemlerde bölgenin şalvarlı başörtülü genç, yaşlı muhafazakâr kadınları ciddi bir mücadele vermişler ve 18 yaşında bir genç kız ile yaşlı ninesi ceza almıştır (Tekin, 2011). Benzer biçimde 2014 yılında Manisa Yırcalı köyü kadınları, köylerinde termik santral yapılmak için kesilmek istenen zeytin ağaçlarına sarılarak, altında yatarak nöbet tutmuşlardır (Sözcü, 2014). 2015 yılında da Bursa'nın İznik ilçesindeki altmış beş yaşındaki Sevim Alptekin'in tek geçim kaynağı olan kendisine ait zeytin tarlasından geçirilecek boru hattı nedeniyle kesilmek istenen ağaçları için yalnız başına başlattığı mücadelesi (Milliyet, 2015); Çanakkale'nin Evciler köyündeki kadınlarının altın madenine karşı direnişi (Yeşil Gazete, 2020), kapitalizmin topraktan mülksüzleştirme konusundaki ısrarlı iradesine bir kaç örnektir. Bu örnekler o kadar çoktur ki normal şartlarda asla evinden dışarıya çıkmayan, çeşitli toplumsal kısıtlamalar veya sebepler nedeniyle bu tür davranışlar

sergilemesi mümkün bile olmayan kadınların, yaşam alanlarına yönelik bir tehlike karşısında her şeyi göze alarak mücadele etmekte oldukları görülmektedir.

Topraklar ve ortak alanlar çitlenmeye başlayıp, köylerin parçalandığı 15. yy'dan bugüne bu durumdan en çok etkilenen kadınlar olmuşlardır. Çünkü topraklarından koparılan kadınların şehirlerdeki zorlu yaşama adapte olmaları ve kendileri ile birlikte çocuklarını geçindirmek konusunda yaşadıkları sıkıntı erkeklere göre çok fazladır. Bir serseri gibi oradan oraya dolaşamayacaklarından, erkek şiddetine maruz kalmamak için göçebe bir hayat da süremeyecekleri için kadınların yaşadıkları durumu daha da dramatik yapmaktadır (Federici: 2014:109-110). Zaten hamilelik ve çocuk bakımı konusundaki zorunlulukları da bunu pek mümkün kılmamaktadır. Çitlemeler sonucunda geçim kaynaklarını kaybeden işçiler parasal ilişkilere bağımlı olmaya başlamışlardır. Bunun sonucu olarak da yiyecek fiyatlarında korkunç artışlar yaşanmıştır. Ailesinin yiyeceğini bulamadıkları için bebekleri kucaklarında ölen kadınlar yiyecek isyanlarının başını çekmişlerdir. Örneğin 15. yy sonlarında köylerinden koparak şehirlere gitmek ve orada çalışmak zorunda kalan proleter kadınlara karşı da bir sınıf antagonizması oluşmaya başlamıştır. Bu durum devlet tarafından da teşvik edilir bir hale gelmiştir ki, Fransa'da belediye yetkileri tarafından alt sınıftan kadınlara tecavüz edilebilmesi suç olmaktan çıkartılmıştır (Federici, 2014:75). Genellikle hizmetçilik veya çamaşırcılık yaparak geçimini sağlayan yoksul kadınlar evleri basılıp, evlerinden zorla çıkartılarak toplu tecavüzlere uğramışlardır. Bu kadınlar daha sonra eski işlerine ve de statülerine bir daha geri dönememişler ya şehri terk etmek ya da fahişelik yapmak zorunda kalmışlardır. Daha sonraları tecavüzün yasal hale gelmesi ile de sınıf farkına bakılmaksızın yapılan bu saldırıların sonucunda kadınlar değersizleştirilmiş, toplumda bir kadın antagonizması yaratılmıştır. Bu ayrımcı devlet destekli cinsel politikalar ile genelevler kurulmuş fahişelik bütün Avrupa'ya yayılmış ve kurumsallaşmıştır. Artık fahişelik resmen kamusal bir hizmet sayılmaya başlamıştır. Kilise bile fahişeliği meşru olarak görmeye başlamış, artık her kent ve köyde vergilerle finanse edilen genelevler açılmıştır. 1453 yılında Kuzey Fransa'da bulunan Ameins'te elli üç genelev bulunmaktadır. Proleter kadınlara devletin teşviki ile yapılan bu saldırılar feodalizme karşı girişilen mücadelelerde sınıf dayanışmasına çok zarar vermiştir. Ortaçağda proleterleri bölmede ve sınıf bilincini zayıflatmada devlet cinsellik kavramını çok iyi kullanmıştır. Devletin merkezileşmesine olanak sağlayan bu durum sonucunda da devlet emek gücünün yeniden üretiminin denetçisi ve sınıf ilişkilerinin de daimi idarecisi halini alarak günümüze kadar süre gelen yerini almıştır. Cadı Avları işte tam da bu dönemde, toplumda başlayan kadın düşmanlığı ile kadına karşı olan hassasiyetin azaldığı dönemde başlamıştır. Cadılar şöyle tabir edilmektedirler, “Üst tarafları kadındır onların ama alt tarafları hayvandır; bellerinden yukarısı tanrılarıdır ama aşağısı şeytanın malıdır... Cehennem, zulmet, kükürt kuyuları alev alev ateşler, kaynar sular, pis kokular hep, hep oradadır...” (Shakespeare, Kral Lear, 1992:129'dan aktaran Federici, 2014:233).

Ortaçağın sonlarında feodalizm her ne kadar yenilgiye uğramış da olsa alt sınıfları, proleter sınıfı bastırmak için soylular ve burjuvazi birlikte hareket ederek, kendilerine karşı olan bu direnci büyük ölçüde kırmışlardır. Burjuvazi proleter sınıfı soylulardan daha tehlikeli bulduğu için bedene karşı başlattığı bu savaşta yeni bir birey türü oluşturmanın çabası içine de girmiştir. Kapitalizm gelişimi için Foucault'nun (2005) dediği gibi “bedenin kontrol altına alınması” çok önemlidir. O yıllarda yoksulların, serserilerin ve ayyaşların ıslah evlerine kapatılması “*Büyük Kapatılma*” yaşanması nasıl halkın kültürüne karşı bir müdahale ise cadı avı da kapitalizme geçiş sürecinde yoksul kadınlara yapılan bir müdahaledir. Cadı avları ilk defa 15. yy'da Fransa, İtalya, Almanya ve İsviçre'de ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda da bu dönem salgınların, isyanların yaşandığı en karanlık dönem olmuştur. Kadınların doğaları gereği yüzyıllar boyunca doğal bir biçimde uyguladıkları öğretileri bu dönemde Tanrı'ya, devlete ve doğaya karşı bir suç haline dönüştürülmüştür. 1458 yılında yazılan bir papalık bildirisinde cadılığın yeni bir tehdit olduğu yazılmaktadır. 16.yy ortalarına gelindiğinde ise cadılıkla yargılanan kadınların sayısının arttığı görülmektedir. Bu nedenle de cezalandırma önceliği Katolik kilisesine bağlı olan Engizisyon Mahkemelerinin elinden alınarak seküler mahkemelere devredilmiştir. 1580 ile 1630 yılları arası cadı avları doruk noktasına ulaşmıştır. 1532 yılında Katolik V. Charles tarafından çıkarılan yasa ile cadılığın ölüm ile cezalandırılacağı hükmü getirilmiştir. Protestan olan İngiltere'de de 1542, 1563 ve 1604 yılları arasında Parlamento Yasalarıyla cadılara zulmetmek ve herhangi bir kişi veya mala zarar vermese bile ölüm cezası uygulanması kabul edilmiştir. Kiliseler tarafından cemaatlerine aralarında cadı olup olmadığını araştırılması varsa ihbar edilmeleri teşvik edilmeye başlanmıştır. Alman Lüteryan Kilisesi bu durumu daha da abartmış şüphelendikleri kişilerin elbiselerine işaretler koymaya kadar ileriye giderek onları deşifre ve tecrit etmeye başlamıştır.

Ne tuhaftır ki, enflasyon ile ilgili ilk bilimsel çalışmanın sahibi Jean Bodin'in, Demomania adlı eserinde cadılara merhamet gösterilmemesini, diri diri yakılmalarını, işkenceler yapılması hatta ve hatta onların çocuklarının bile yakılmasını istemesidir. Bilimin yükseldiği, Bacon, Kepler, Galileo, Shakespeare, Pascal, Descartes gibi dâhilerin yaşadığı bir çağda ve coğrafya da tüm bunlar yaşanmış olması üzerin düşünemeye değerdir. Tam da bundan dolayıdır yazarın cadı avının tamamen politik bir girişim olduğunu düşünmesinin nedeni. Özellikle her zaman her konuda birbiriyle savaş halinde olan bir türlü anlaşamayan Protestan ve Katolik ulusların bile, cadılık konusunda aynı uygulamaları aynı zamanda başlatmaları bunun iyi bir kanıtını oluşturmaktadır. Cadı avının tüm sınırları ve inançları aşarak Avrupa kıtasına yayılmasını Federici, "Bu yüzden cadı avının, yeni Avrupalı ulus devletlerin politikasında ilk birleştirici zemin ve Reformasyonun doğurduğu hiziplerden sonra Avrupa Birliği'nin bir ilk örneği olduğunu söyleyebiliriz" (Federici, 2014:242) düşüncesiyle dile getirmektedir. Bir kadını cadı olarak nitelenmek oldukça basittir ve aşağıdaki şu sözler bu düşüncüyü desteklemektedir:

Komşusunun tarlasından izin almadan bir sepet armut topladı. Geri vermesi istendiğinde öfkeyle armutları fırlattı. Sonra William Goodwin' in uşağı mayasını almak istemedi, bunun üzerine birası kuruyup gitti. Efendisinin toprağından odun çalarken bir görevli tarafından yakalandı, sonra görevli delirdi. Bir komşusu atlarından birini ödünç vermeyi reddedince atlarının hepsi öldü. Bir çift ayakkabı için istediğinden az para ödedi ve o da öldü gitti. Bir beyefendi hizmetçisine onun ayranını almamasını söyledi, daha sonra ne yağ ne de peynir yapabildiler (Thomas 1971:556).

16. yy özellikle İngiltere Essex'te toprakların büyük bir kısmının çitlenmiş olması burada çok fazla cadı davasının görülmesi ve bunun tam aksi olarak da Britanya adalarında topraklarda çitleme yapılmaması ve hiç cadı olayı olmaması oldukça ilginç bir tespittir. Topraklara çitleme ile el konulmaya ve kırsal kapitalizm gelişmeye başladıkça, kadınlara karşı baskı ve zulümler artarak çoğalmış, artık toplumda komşu komşuyu cadılıkla suçlamaya başlamıştır. İngiltere'de cadılıkla suçlanan kadınlar çoğunlukla toplumun desteğiyle ayakta durmaya çalışan yaşlı ve dilencilik yapan kadınlardan oluşmaktadır. Bu kadınların yiyecek ihtiyaçları için şeytanla işbirliği yaptıklarının düşünülmesi, kendilerine sadaka vermeyenleri lanetlediklerinin düşünülmesi gibi ortak kanılar cadılıkla suçlanmaları için zengin kesim tarafından bir gerekçe oluşturmaktadır. Bu kadınlar üremenin ve doğumun bilgisiyle yüzyıllar boyunca deneyim kazanmış, öğrendikleri bilgilerle ebelik yapan kadınlardır. 16. yy sonlarına doğru ebelik işi de kadınların elinden alınarak, doğum da erkek ebeler ile birlikte devlet kontrolü altına alınmıştır. Böylece kadın bedeni kapitalizmin bir aracına dönüştürülerek kadınların doğurganlık üzerindeki hakları ellerinden alınmış olmaktadır. Ucuz emek gücüne olan ihtiyaç nedeniyle nüfusun artması, kadınların kürtaj da dahil hiçbir doğum kontrol yöntemine başvurmaması da böylece kontrol altına alınmış olmaktadır. Zaman içinde toplumda hoş görülme künfür etmek, kavga etmek gibi davranışlar bile cadılıkla özdeşleştirilmiştir. Cadıların hep kadın olduğu düşünölmüş, erkeklere hiç yakıştırılmamış, kadınların cinsel kimliklerinden dolayı böyle bir şeye eğilimli olacakları söylenmiştir. Martin Luther gibi dönemin bazı yazarları da kadınları ahlaki ve zihinsel yönden zayıf olarak gösterip, bu sapkınlığın kaynağını ona bağlamıştır. Erkeklerin kendi başlarına gelen talihsiz olayları kadınlarla ilişkilendirmeleri ve kadının bedeni ve cinsel kimliği üzerinden uyguladıkları şiddetin boyutu Malleus Maleficarum isimli papalık bildirisinde aşağıdaki şu sözlerle dile getirilmektedir:

Cadıların cinsel ilişkiye ve gebe kalmaya sirayet edebilmesinin yedi yolu vardır... Birincisi, erkeklerin zihnini aşırı bir tutkuya yönlendirmek; ikincisi, onların üreme güçlerini ellerinden almak; üçüncüsü, bu işi gerçekleştiren uzvu ortadan kaldırmak; dördüncüsü, erkekleri büyümlü güçleriyle hayvana çevirmek; beşincisi, kadınların üreme güçlerini ellerinden almak; altıncısı, kürtaj yapmak ve yedincisi, şeytana çocuk kurban etmek...(Malleus, 1971:47'den aktaran Federici, 2014:270).

Cadılıkla suçlanan kadınlar çok büyük bir cinsel sadizm ile karşı karşıya kalarak çok şiddetli işkencelere maruz kalıyorlardı. Bu kadınlar tüylerinin arasına şeytan saklanmış olduğu gerekçesiyle çırılçıplak soyuluyor, tıraş ediliyor, bütün vücutlarına iğneler batırılıyor, tecavüze uğruyor, etleri lime lime ediliyor, kemikleri kırılıyor ve altlarında ateşler yanan sandalyelere oturtuluyorlardı. İdam edilecekleri zaman da bu bütün toplumun önünde özellikle de cadı diye damgalanan kişinin aile bireylerinin gözü önünde yapılıyordu. Şiddet bununla da sınırlı kalmıyor, cadının kızları da kırbaçlanarak bu şiddetten payını alıyordu. Bunun tamamen kadınlara karşı açılmış bir savaş olduğu oldukça aşikardır. Federici cadı avlarının altında yatan gerçek nedeni şöyle ifade eder:

Nasıl ki Çitlemeler köylüleri ortak topraklardan mülksüzleştirdiyse, cadı avı da kadınları bedenlerinden mülksüzleştirmiş, böylece bu bedenler emeğin üretimine adanmış makineler gibi işlemelerini engelleyen her türlü etkenden özgürleştirilmişlerdir. Çünkü kazıklara bağlanma tehdidi,

kadınların bedenlerinin etrafına, ortak alanların çitlenmesiyle dikilenlerden çok daha zorlu engeller dikmiştir (Federici, 2014:62).

Kadını cadılaştırma politikası ile kapitalizm kadın bedenini yeniden inşa ederek, kadına dair kendi sistemini sürdürmeye uygun bir algı oluşturmaktadır. Kadın dayanışmasını da yarattığı korku ortamıyla sona erdirerek kendini güçlendirmektedir. Bugün kadın, kapitalist sistem içinde toplumsal üretime yeniden katılmıştır. Toplumsal ve iktisadi hayata katılan kadın ailenin sınırları dışına çıkarak ev dışındaki dünya ile daha fazla temas kurarak özgüven kazanmaktadır. Kadın emeğinin ücret olarak bir karşılığının olması, kadının bilincinin değişmesinin zeminini oluşturmaktadır. Ev işi dışında ücretli olarak çalışan kadın, erkeğe karşı daha güçlenmiş bir biçimde kadınlık bilincini pozitif yönlü olarak arttırmıştır. Ancak, ataerkil kapitalist sistem çalışan kadına toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı erkeğe oranla daha fazla dezavantaj sunmaktadır. Kadının yükü hem aile içinde hem de çalışma yaşamında olmak üzere artmaktadır. Ev işleri ve çocukların bakımının üstüne bir de çalışma yaşamının sorumluluğu yüklenmiştir. Çalışma yaşamında da kadının karşılaştığı cam tavanlar günümüzde oldukça fazladır. Kadın tüm yükünün üstüne bir de çalışma yaşamındaki ücret ve cinsiyet eşitsizliği ile mücadele etmektedir. Kadının mevcut düzen içindeki bu mücadelesi yeni cadıların oluşmasını sağlamıştır. Bekar, dul, çocuksuz kadınlar ile erkeğe rağmen hakkını talep eden evli kadınlar ataerkil toplumun günümüz cadılarını oluşturmaktadır. Devlet politikaları ile yapılacak olan düzenlemeler bilinci yükselterek kadınlığın makus talihini yenmek adına önemli adımlar olacaktır.

Sonuç olarak, günümüze geldiğimizde artık cadılık, büyücülük gibi suçlamalar yerlerini başka türlü kontrol mekanizmalarına bırakmış ve bu tür yaklaşımlar batıl inanç olarak görülmektedir. Hegemonyayı kurmak ve kadının bedeni ile cinsiyeti üzerinden sürdürmek için artık cadılara gerek kalmamıştır. Yaşadığımız kapitalist dünyanın koşulları insanları mutlu etmemekte ve her geçen gün daha da yaşamları zorlaştırmaktadır. Bu sisteme bir alternatif bulmak ve gelecek günlerde yeni modern cadı avları yaşamamak için bugüne kadar görmezden gelinen, üzerinde durulmayan dramatik sürecin nedenleri çok iyi incelenmek zorundadır. Gelecek günlerde bir modern cadı avının kurbanı olmamak adına, Cicero'nun ifadeleriyle: "Kendi doğumundan önce olanları bilmeyen, sürekli çocuk kalmaya mahkumdur"(Berktaş, 2010:15) sözlerinden ilham alarak kadınların tarihin karanlıklarında kalmış hikâyeleri olan bu gerçeğe asla unutulmamalıdır.

Kaynakça

Berktaş, F. (2013). Tarihin cinsiyeti. İstanbul: Metis Yayınları.

Ekrem, N. H. (2021). Çin'in doğum kontrol politikası Erişim Adresi: <http://www.gokbayrak.com/dergi-sayfalari/676>

Federici, S. (2014). *Caliban ve cadı*. İstanbul: Otonom Yayıncılık.

Foucault, M. (2005). Özne ve iktidar seçme yazılar 2. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Tekin, S. (2011, 14 Ağustos). Hes doğrusu. *Hürriyet Gazetesi*. Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/hes-dogrusu-18729547>

Milliyet Gazetesi. (2015, 30 Temmuz). Zeytin ağaçlarına sarılarak "kesmeyin, onlar benim çocuklarım" dedi. Erişim Adresi: <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/bursa/zeytin-agaclarina-sarilarak-kesmeyin-onlar-benim-cocuklarim-dedi-10904672>

Mark, K. (2013). *Kapital 1. cilt, ekonomi politiğin eleştirisi*. (çev. Mehmet Selik ve Nail Satlıgan). İstanbul: Yordam Kitap.

Sakarya Medya TV. (2013). Erişim Adresi: https://www.youtube.com/watch?v=e5xE_DnZVuQ

Sözcü Gazetesi. (2014, 8 Kasım). 6 bin ağaç kesildikten sonra durduruldu! Erişim Adresi: <https://www.sozcu.com.tr/2014/gunun-icinden/6-bin-agac-kesildikten-sonra-durduruldu-642160/>

Thomas, K. (1971). *Religion and the decline of magic*. New York: Charles Scribner's Sons.

Yaşlı, F. (2021). Kapitalizm, cadı avı ve kadınlar. Erişim Adresi: [https:// haber. sol. org. tr/yazarlar/fatih - yasli / kapitalizm - cadi-avi-ve-kadinlar-55578](https://haber.sol.org.tr/yazarlar/fatih-yasli/kapitalizm-cadi-avi-ve-kadinlar-55578)

Yeşil Gazete. (2020, 09 Mart). Kadınlar ekoloji mücadelesinin bel kemiği. Erişim Adresi: <https://yesilgazete.org/kadinlar-ekoloji-mucadelesinin-bel-kemigi/>